

mand. I Praksis viste han det ved den smukke og overskuelige Opstilling af Middelaldersamlingen i Nybygningen, der helt er hans Værk. Som Direktør stræbte han ivrig efter at sammenmelte Nationalmuseets talrige, ret heterogene og tidligere delvis selvstændige Afdelinger til en Enhed, søgte saa at sige at forvandle det fra et Statsforbund til en Forbundsstat. Men ikke mindst virkede han for at gennemføre det Populariseringsarbejde, der i det gamle, til Bristepunktet fyldte Hus kun kunde blive en Ønskedrom. Det var ham, der 1928 fik Idéen til Museets Aarskrift »Fra Nationalmuseets Arbejdsmark«, hvortil han selv var en flittig Bidragyder. Og da det store nye Hus 10 Aar efter stod færdigt, slog han Dørene op paa vid Gab. For blot at nævne enkelte Træk gennemførte han saaledes gratis Omvisninger og Særudstillinger og startede de Onsdagsaften-Foredrag, der i høj Grad bidrog til at trække Folk til Huse. Her holdt han i Begyndelsen af Besættelsestiden sammen med sin Efterfølger Johs. Brøndsted den Række Forelæsninger *Seks Tværsnit af Danmarks Historie*, der 1941 udkom som Bog, og som ender med de for hans hele Holdning i denne onde Tid saa karakteristiske Ord: »Selv uden Vaaben er vi et Folk paa Vagt, vaagende over vor Arv fra Fortiden, vort Særpræg, vor Eksistens«. I god Overensstemmelse hermed blev han da ogsaa et virksomt Medlem af den aktive Modstandsbevægelse, og efter Krigen deltog han med Iver i det Arbejde, der udfoldedes af Unesco og dettes Underafdeling »Icom« [International Council of Museums], i en af hvis Komitéer han var Formand, ligesom han var Medlem af Præsidiet for Evropa-bevægelsens danske Raad. Selvom han i de sidste Par Aar ikke som tidligere var Leder af sin egen gamle Afdeling, vil man derfor kunne forstaa, at han med alle de Gøremaal, der fulgte med Direktørstillingen — Formand i »Det særlige Kirkesyn« og »Det særlige Bygningssyn« for blot at nævne de vigtigste — til det sidste var en haardt — til Tider utvivlsom for haardt — anspændt Mand. Men han hørte nu engang til den Type, der ikke kunde vige, »blot falde kunde han«. *M. Mackeprang.*

Da den svenske rigsarkivar Bertil Boëthius den 31. janr. 1950 fyldte 65 og hermed faldt for aldersgrænsen, hyldedes han af fagfæller bl. a. med løftet om et festskrift. Løftet indfriedes sidst på året 50 ved udgivelsen af det over 500 sider store værk: *Donum Boëthianum. Arkivvetenskapliga bidrag tillägnade Bertil Boëthius*. Betænker man B.s alsidige historiske virksomhed og

hans levende, rige personlighed, virker denne hyldest til ham som arkivmand måske lidt snæver. Men det er jo rigtigt nok, som det siges i skriftets »henvendelse«, at det svenske arkivvæsen har stået B.s hjærte nær. Allerede 1912 ansattes han i rigsarkivet, hvorfra han i 1930 gik over som chef for Stockholms stadsarkiv, for hvis nybygning i »Kungsklippan« han har en væsentlig del af æren. 1944 vendte han tilbage til rigsarkivet som dets chef og udarbejdede her forslag til en hårdt tiltrængt nybygning. En gennemførelse af disse forslag er dog endnu ikke sket.

Festskriftet, redigeret af arkivarerne Olof Jägerskiöld og Åke Kromnow, rummer henved 30 bidrag, ordnet alfabetisk efter forfatterne. Næppe alle bidrag kan dog vel siges at være »arkivvidenskabelige«. Det kan man f. eks. ikke kalde Leif Ljungbergs lille, interessante gennemgang af, hvad man i »Lyder van Vredens kämnärsräkenskaper 1517—1520« i Malmö stadsarkiv finder af oplysninger om Christiern II.s krigsforberedelser mod Sverige m. m. Heller ikke Stefan Söderlinds undersøgelse: »Till dateringen av kaniken Nils Sigvastssons rapport« hører derhen. Ernst Nygrens gode afhandling om »Kalvskinnskatten« vil jeg også mene falder udenfor det arkivvidenskabelige, selv om nogle af kalveskindene er brugt til pergamenter!

Men stort set omhandler bidragene arkivalske spørgsmål — af mere almindelig eller speciel interesse. Til den 1. gruppe, til hvilken jeg væsentlig holder mig, hører Daniel Almqvists: »Arkiven, tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen« med dens interessante redegørelse for, at jo større krav der stilles til akternes offentlige tilgængelighed, jo mindre vigtigt indhold vil administrationen være tilbøjelig til at efterlade i disse. Almindelig arkivalsk interesse har endvidere afhandlinger som »Om gränsdragning mellan arkiv, museer och bibliotek« (Birger Stekzén), »Landsarkivens uppgifter. Några synpunkter« (Robert Swedlund) og »Om förbudet för statlig myndighet att avhända sig arkivalier« (Ingel Wadén). I denne sidste kommer forf. også ind på den altid intrikate »gallringsfrågan«, kassationsspørgsmålet. Almindelig interesse må desværre også afhandlingen »Arkiv under krig« (Nils Hj. Holmberg) siges at have. Betydningsfuld er Gustaf Fleetwoods forklaring på den af ham anvendte afstøbningsmetode: »En metod att avgjuta medeltida vaxsigill«, og om vigtigheden af arkivmandens kendskab til håndskrifter vidner Lars Sjödins »Några skriftstudier i kammararkivets landskapshandlingar«.

Både arkivalsk og almindelig historisk interesse har flere af afhandlingerne. Således Tor Bergs: »Ludvig Manderströms efterlämnade papper«, hvilke i den senere tid også er udnyttede af

danske forskere (Aage Friis, Erik Møller). Endvidere Nils F. Holms »Konungens enskilda byrå och dess arkiv«, der omhandler en væsentlig bestanddel af det Bernadotteske familiearkiv. Heri indgår den historisk set ikke altfor betydningsfulde bunke henvendelser fra de såkaldte »hommageurer«, dette »sattyg«, som en af bureauets embedsmænd noget temperamentsfuldt kaldte disse personer, der opvartede kongen med gaver: bøger, musikstykker, opfindelser etc., og som honoreredes med »ordnar, medaljer och gracieusa rader«.

Med megen fornøjelse læser man også Herman Brulins redogørelse: »Ett registraturband på avvägar«, der omhandler den i Königsbergarkivet havnede kopibog fra 1626—27 over skrivelser, opsatte i det svenske kancelli. Emnet giver ham anledning til et par små digressioner, først om det latinske citat *habent sua fata libelli*, sidst om Königsbergarkivet, der under krigen flyttedes til Goslar, og om dets fremtidige opbevaringssted. Brulin stiller her krav om, at det på grund af dets betydning for den internationale forskning bør placeres et sted, hvor dets tilgængelighed er sikret. *Sat sapienti*, kan man vel føje til. — I forbindelse hermed skal jeg nævne, at man fra svensk side i sept. 50 lod mikrograferne dokumenter i Königsbergarkivet af interesse for Nordens, specielt Sveriges historie. Denne fotografering, som Lars Sjödin sendtes til Goslar for at besørge, har selvfølgelig betydning også for Danmark trods vor i rigsarkivet beroende samling af Königsbergske afskrifter. Det kan være rimeligt her at anføre det fra tysk side, ved afdøde arkivråd Erich Joachim og professor i Göttingen W. Hubatsch, i 1948—50 udgivne regestværk *Regesta Historico Diplomatica Ordinis S. Mariae Theutonicorum. 1198—1525*.

Skønt *Donum Boëthianum* som anført indeholder flere afhandlinger af almen arkivteoretisk karakter, træffer man ingen sammenligninger med nordiske eller fremmede landes forhold. En dansk arkivmand vil naturligt under læsningen føle sig fristet til at sammenligne danske og svenske forhold. Her skal jeg kun gøre den bemærkning, at i forhold til den fra det svenske rigsarkiv udfoldede litterære virksomhed står det danske, hvis »meddelelser« standsede 1920, noget svagt. Til vort rigsarkivs kreditkonto hører dog de »Vejledende arkivregistraturer«, der i indledningerne indeholder adskilligt administrationshistorisk stof. Vi kan også henvise til de talrige arkivhistoriske oplysninger i 9. bd. af William Christensens repertorium, til P. A. Heibergs i rigsarkivet beroende utrykte fremstilling af Danske kancellis historie eller til oberst O. Kyhls smst. værende, endnu ufuldendte skildring af land-

etatens administration. Her må også erindres, at hverken arkiv- eller administrationshistorie hører til den mest eftertragtede læsning. At *Donum Boëthianum* er trykt i henved 1000 eksemplarer, er ikke et bevis på det modsatte, men et bevis på sympati for det svenske rigsarkivs afgæede chef som arkivmand, historiker og menneske.

Holger Hjelholt.

Af langt mindre omfang end *Donum Boëthianum* er de ved landsarkivaren i Uppsala, Sten Engström, først på året 1950 udgivne *Arkivvetenskapliga Studier*. Også disse er en hyldest til en arkivmand, forgængeren Josef Sandström (d. 1950), der i 47 fyldte 65 og fik studierne overleverede som maskinskreven bog. De nu trykte studier, hvis titel forekommer for vid, indeholder 7 afhandlinger, hvoraf Engströms »Det s.k. allmänna arkiv-schemat och de lokala arkiven« har mere almindelig karakter. De øvrige behandler emner fra landsarkivets område. Således Ernst Nygrens »Arkivinspektioner i Uppland enligt 1630 års memorial för riksens antikvarier«, hvor vi hører om antikvarerne Aschaneus og Rhezelius' virksomhed for indsamling og afskrivning af gamle dokumenter m. m., og Olof Svenonius' »Handlingar rörande in-kvartering vid urtima riksdagen i Örebro 1810«, den rigsdag, der valgte Bernadotte til Sveriges tronfølger.

H. H-l.

Hvor righoldigt Videnskabernes Selskabs Arkiv er, faar man et levende Indtryk af gennem Asger Lomholts Værk *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie*, hvoraf det afsluttende Bind II er udkommet 1950. Skønt hele Værket er paa over 1200 Kvartsider, rummer det dog ikke alt det fremdragne og bearbejdede Materiale, da det af økonomiske Grunde har været nødvendigt at undlade Trykning af visse Partier, der nu henligger i Manuskript i Selskabets Arkiv til Raadighed for fremtidige Studier. Til disse Partier hører ogsaa en fuldstændig Fortegnelse over alle Selskabets Prisopgaver, som man, hvis der ikke havde været pekuniære Hindringer, kunde ønske offentliggjort for at se Emnernes Skiften afspejle de forskellige Videnskabers Udviklingsgang gennem to Aarhundreder.

Angaaende Planen for Asger Lomholts overordentlig flittige og omhyggelige Arbejde henvises iøvrigt til Anmeldelsen af Bind I (10. R. VI. S. 584 f.). Det her foreliggende Bind indledes med to